

J. nr. 85685-19

NOTAT

Dato: 20. december 2013

I Danmark er anbragt **xxx** børn udenfor hjemmet. Som udgangspunkt må sondres mellem børn, som er frivilligt anbragt, jf. Servicelovens § 52, stk. 3, nr. 7, og børn som er anbragt udenfor hjemmet uden samtykke, jf. Servicelovens § 58, stk. 1.

Lovgivningsmæssigt synes der ikke nogen forskel på en frivillig anbringelse og en tvangsanbringelse, dog skal der i overensstemmelse med lovens ordlyd mere til at gennemføre en tvangsfjernelse i forhold til en frivillig anbringelse, som forældrene samtykker til.

Endvidere er der alene i Serviceloven krav om, at der tilbydes vederlagsfri advokatbistand til forældre, som får tvangsfjernet deres børn.

Der er en åbenlys tendens til, at forvaltninger i sager med udsatte børn opfordrer til og forsøger at forhandle / gennemtvunge forældrenes samtykke til en frivillig anbringelse.

Der synes at være en udbredt misforståelse blandt forældre med børn, som er frivilligt anbragt, at de har flere rettigheder i forhold til, hvis der var tale om en tvangsanbringelse. I praksis synes også en tendens til, at forvaltningerne i bestræbelserne på at opnå en frivillig anbringelse, og derved undgår at skulle udfærdige indstilling og undgår, at sagen skal behandles af børn- og ungeudvalget samt, at forældrene repræsenteres ved advokat, som påser, at loven er overholdt, giver forældre som samtykker til en frivillig anbringelse udvidet samvær/flere rettigheder, hvorimod forældre som trækker samtykke til frivillig anbringelse tilbage bliver straffet med mindre samvær/færre rettigheder.

Idet der ikke er nogen lovgivningsmæssig forskel på en frivillig anbringelse og en tvangsanbringelse, vil disse blive behandlet samlet, med undtagelse af ovenstående, i nærværende redegørelse.

Kompetencen til at behandle denne type sager og fremkomme med indstilling til børn- og ungeudvalget påhviler børnesagsbehandlere i de respektive kommuner. Der er en klar overvægt af sager med forældre, som er socialt udsatte, og som i forvejen er kendt i det sociale system. Denne tendens kan for en lille del forklares ved manglende ressourcer hos pågældende forældre, men det må også have betydning, at forældrene i forvejen er kendt af forvaltningerne og allerede er i kontakt med systemet.

Idet reglerne fordrer, at en tvangsfjernelse skal ske på baggrund af et skøn fra pågældende forvaltninger om, dels 1) hvorvidt det er muligt at afhjælpe problemerne ved hjælp af støtteforanstaltninger, jf. Servicelovens § 52, stk. 3 – og - 2) betingelserne for en tvangsfjernelse er opfyldt; synes forvaltningens skøn hyppigt at afhænge af pågældende børnesagsbehandlers sympati / antipati

overfor forældrene, fremfor en reel stillingtagen til, hvorvidt problemerne kan afhjælpes i hjemmet, og en tvangsfjernelse derved kan undgås.

Der synes endvidere at være en ikke uvæsentlig spekulation i økonomiske omstændigheder, hvor efter forvaltningerne spekulerer i reglerne omkring refusion af udgifter, og dels afdækker muligheden for, at der spares penge ved ikke at forsøge andre foranstaltninger forinden tvangsfjernelse, og spekuleres i muligheden for, at undgå at afholde udgifterne ved at pålægge andre kommuner rollen som handlekommune. Således ses sager, hvor forældre opfordres til, at børnene flytter fra nuværende bopælsforældre til en anden forældre med henblik på, at rollen som handlekommune skifter.

I forbindelse med udfærdigelse af indstillinger til børn- og ungeudvalget, er det generelt kendetegnende, at handleplaner udfærdiget på børnene er mangelfulde. Blandt andet er det sjældent, at handleplanerne indeholder oplysninger om foranstaltningens forventede varighed, trods lovens krav herom.

Det fremgår endvidere af Servicelovens § 54, stk. 2, at der skal udfærdiges en selvstændig handleplan for forældrene, hvilket sjældent er tilfældet.

Dette, uden at der gives forældrene orientering herom, eller at der træffes en forvaltningsretlig afgørelse – med klagevejledning – om, at der ikke laves handleplan for forældrene. Dette har forældrene krav på, jf. vejledningen på området. Det fremgår endvidere af Serviceloven, at der skal ske partshøring for så vidt angår handleplaner. Dette er sjældent tilfældet. Ofte er forældrene ikke bekendt med handleplanerne, og andre gange bliver handleplanerne blot sendt til forældrene til orientering uden mulighed for, at forældrene kan påvirke handleplanens indhold.

Oftest ses også, at forvaltningerne ikke har forsøgt sig med mindre vidtgående indgreb forinden tvangsanbringelse. Således synes det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, hvor efter en forvaltning ikke må træffe mere vidtgående indgreb end højest nødvendigt, ikke at gælde på området for anbringelser.

Det fremgår endvidere, at der skal holdes børnesamtaler med børnene. Disse børnesamtaler foretages af børnesagsbehandleren, som udfærdiger referat af samtalen. Børnesagsbehandleren har ofte ikke nogen faglig kompetence til at foretage disse børnesamtaler, og det er ikke muligt for forældrene at blive bekendt med under hvilke konditioner samtalen er gennemført, hvilke spørgsmål, der er stillet, og hvad børnene præcist har svaret. Det accepteres af børnesagsbehandlere, at plejeforældre er til stede under børnesamtalen, trods lovens ordlyd om, at som udgangspunkt skal samtalen foretages med barnet alene. Denne praksis influerer selvsagt på, hvad børnene siger, og børnenes loyalitet overfor plejefamilien, når denne er til stede.

Af loven fremgår det, at en foranstaltning ikke skal vare længere end højest nødvendigt, trods dette er lovhjemlet, synes mange børnesagsbehandlere ikke at arbejde med henblik på en hjemgivelse af barnet. Kommunen har pligt til at afdække mulighederne for hjælp til forældrene under anbringelsen, jf. Servicelovens § 54, stk. 2, og skal som udgangspunkt arbejde for, at børnene kan hjemgives. Samme forpligtelse gælder ikke plejefamilierne.

Det ses således, at plejefamilier ikke samarbejder med biologiske forældre, eller endog direkte modarbejder biologiske forældre i bestræbelserne på, at børnene fortsat skal være anbragt, hvor ved plejeforældrene bibeholder den indtægt, som plejebørnene giver, og dels ikke mister den forhåbentlig nære relation, som er dannet mellem plejefamilie og plejebørn. Der er plejefamilier, som spekulerer i, at plejebørnene skal blive så tilknyttet til opholdsstedet, at man fra kommunal side kan træffe afgørelse om en videreført anbringelse uden genbehandling, jf. Servicelovens § 68 A.

Dette sker oftest ved, at biologiske forældre køres ud på et sidespor, og at samarbejdet mellem plejefamilie og biologisk familie praktisk talt er ikke eksisterende.

I forbindelse med behandlingen af tvangsfjernelser bliver der ofte udfærdiget forældreresourceundersøgelser til belysning af forældrenes forhold. Ofte bruges af kommunerne de samme psykologer i samtlige sager, hvorved opstår en så nær relation mellem psykolog og kommune, at psykologerne ikke kan betragtes som uvildige, og det ses også, at psykologerne ofte når til det resultat, som forvaltningerne har måttet ønske.

Forældreresourceundersøgelserne bliver udfærdiget på baggrund af opdrag fra forvaltningen. Forældrene har ikke indflydelse på dette opdrag samt det materiale, som tilgår psykologen.

Ofte bærer anbringelsessagerne præg af en selektiv udvælgelse af de akter/dokumenter, som støtter forvaltningens indstilling, hvorimod akter, som støtter forældrenes holdning ofte er udeladt, eller ikke gengivet i de kommunale akter. Såfremt forældrene ytrer ønske om selv at udvælge psykolog, stilles der betingelser til psykolog, pris, til undersøgelse samt undersøgelsens konditioner, som ofte gør det særdeles svært at finde en psykolog, som er indforstået med, at udfærdige pågældende undersøgelse.

Det bemærkes endvidere, at psykolog-undersøgelser udfærdiget på vegne forvaltningen ofte tillægges stor bevismæssig værdi, hvorimod psykolog-undersøgelser udfærdiget på foranledning af, og på baggrund af opdrag fra -samt betaling af- forældrene, affærdiges under henvisning til, at der er tale om ensidigt indhentede dokumenter. Således synes der mest af alt at være tale om en illusorisk retssikkerhed, som på ingen måde tilgodeser hverken forældre eller børn.

Det bemærkes, at børn- og ungeudvalget er sammensat af en dommer, to medlemmer udpeget af byrådet samt to børnesagkyndige. For så vidt angår dommeren bemærkes det, at dommeren som hovedregel er fra samme retskreds som den dommer, som skal dømme sagen ved sagens eventuelle behandling ved byretten. Således risikeres, at sagen ikke bliver behandlet uvildigt for byretten, idet byretsdommeren af kollegiale hensyn er nødt til at blåstemple børn- og ungeudvalgets afgørelse. Endvidere er det set, at samme børnesagkyndig såvel deltager i børn- og ungeudvalget samt i Ankestyrelse og byretten. Dette medfører at den børnesagkyndige vil have svært ved, at modsætte sig en afgørelse i tidligere instans.

For så vidt angår de to medlemmer udpeget af byrådet, har disse ingen saglige kvalifikationer til at træffe afgørelse og vil ofte tiltræde forvaltningens / politikernes egne embedsmænds indstilling. Således synes sammensætningen af børn- og ungeudvalget ikke at fremme retssikkerheden.

For så vidt angår Ankestyrelsen synes der ofte blot at være tale om en vurdering af, hvorvidt børn- og ungeudvalgets afgørelse er direkte forkert og ikke en egentlig prøvelse af, hvorvidt der er tale om den korrekte afgørelse.

Der synes at være et fåtal af sager, som ikke indeholder fejl.

På trods heraf vælger såvel børn- og ungeudvalg som Ankestyrelse blindt at følge forvaltningens indstillinger i hovedparten af sagerne. Det synes ikke at have nogen konsekvenser at forvaltningen ikke har forberedt sagen tilstrækkeligt, og man giver køb på såvel børnenes som forældrenes retssikkerhed under påberåbelse af barnets tarv.

Således burde forvaltningerne have en interesse i, at der blev truffet den materielle, korrekte afgørelse, men der synes snarere at være et ønske om at få medhold / vinde sagen, hvorfor man modarbejder forældrene. Det er endog set, at forvaltninger har tilføjet opdagede oplysninger til sagerne, som bliver journalført og som forvaltningerne på ingen måde pålægges at føre sandhedsbevis for,

uden at forældrene har været partshørt herom. Der ses også sagsbehandlere, som stiller psykiatriske diagnoser af forældre og børn uden at have nogen faglig kompetence hertil, ligeledes uden at der skal føres sandhedsbevis herfor.

På baggrund af ovenstående anbefales det:

1. At kompetencen til at træffe afgørelse omkring tvangsfjernelse fjernes fra kommunerne og tillægges et uafhængigt udvalg under regionerne eller en børnedomstol.
2. At der i lovgivningen indføres konsekvenser, såfremt der er retlige mangler ved forvaltningens indstilling, samt
3. Forældrenes muligheder for at påvirke processen, herunder sagens belysning udvides, således, at forældrene har samme muligheder for at varetage sine interesser som forvaltningen.
4. Større brug af børnesagkyndige / uvildige til sagsbehandlingen, fremfor børnesagsbehandlere, som ofte ønsker at legitimere sit arbejde, fremfor at nå den materielle, korrekte afgørelse.

Med venlig hilsen

Anders Brøndtved